



**LEADER**  
EESTI



# MTÜ HIIDLASTE KOOSTÖÖKOGU 2023– 2027 STRATEEGIA

Kinnitatud üldkoosoleku otsusega ...

# Sisukord

|                                                     |           |
|-----------------------------------------------------|-----------|
| <b>SISUKORD .....</b>                               | <b>1</b>  |
| <b>SISSEJUHATUS.....</b>                            | <b>2</b>  |
| <b>1 STRATEEGIA .....</b>                           | <b>3</b>  |
| 1.1 VISIOON 2027+ .....                             | 3         |
| 1.2 EESMÄRGID, MÕÕDIKUD JA MEETMED .....            | 4         |
| 1.2.1 Ettevõtluse arendamine .....                  | 4         |
| 1.2.2 Kogukondade arendamine.....                   | 6         |
| 1.2.3 Külastuskeskkonna arendamine .....            | 8         |
| 1.2.4 Sotsiaalteenuste arendamine .....             | 10        |
| 1.2.5 Koostöö arendamine (tegevusrühma meede).....  | 11        |
| 1.3 STRATEEGIA UUENDUSLIKKUS JA INTEGREERITUS ..... | 12        |
| 1.4 SEOSSED TEISTE ARENGUDOKUMENTIDEGA .....        | 12        |
| <b>2 STRATEEGIA ELLUVIIMINE .....</b>               | <b>13</b> |
| 2.1 RAHASTAMISKAVA .....                            | 13        |
| 2.2 RAKENDUSKAVAD .....                             | 13        |
| 2.3 TAOTLUSVOORUD.....                              | 13        |
| 2.4 TAOTLEMINE .....                                | 13        |
| 2.5 TAOTLUSTE HINDAMINE .....                       | 13        |
| <b>3 STRATEEGIA SEIRE .....</b>                     | <b>18</b> |
| 3.1 SEIRE KORRALDUS.....                            | 18        |
| 3.2 STRATEEGIA MUUTMINE .....                       | 18        |
| <b>LISAD .....</b>                                  | <b>19</b> |
| LISA 1. TEGEVUSPIIRKONNA PROFIIL .....              | 19        |
| LISA 2. STRATEEGIA KOOSTAMISE PROTSESS.....         | 19        |

## Sissejuhatus

MTÜ Hiidlaste Koostöökogu on Hiiumaa valla, ettevõtete ja kodanikuühenduste vabatahtlik ühendus, mis on asutatud 2006. aastal. Organisatsiooni eesmärk on kohaliku elu edendamine LEADER-põhimõtete<sup>1</sup> alusel, koostades selleks piirkonna arengustrateegia. Strateegia elluviimise põhiinstrumendiks on LEADER-meetme toetused, mille jagamist reguleerib käesolev strateegia.

LEADER-sekkumise üldeesmärk on maapiirkondades atraktiivse elu- ja ettevõtluskeskkonna ning aktiivsete ja ühtehoidvate kohalike kogukondade terviklik arendamine. Spetsiifilisteks eesmärkideks on:

- Ettevõtluse arendamine, eelkõige uute tasuvate töökohtade ja/või innovaatiliste lahenduste kaudu
- Kohalike kogukondade, elanike ning noorte tulevikuliidrite võimestamine
- Teenuste kättesaadavuse parandamine, sh kogukonnateenuse arendamise kaudu
- Keskkonna- ja kliimasõbralike (sh bio- ja ringmajandust propageerivate) lahenduste välja töötamine ning rakendamine
- Maaelu positiivse kuvandi säilitamine ja propageerimine, sh arukate külade edendamine

Hiidlaste Koostöökogu on kohalik tegevusrühm, mille piirkond on kogu Hiiu maakond, mille piirid omakorda ühtivad valla omadega. Tegevuspiirkonna (saare) pindala on 1032 km<sup>2</sup> ja asustustihedus 9,2 in/km<sup>2</sup>, mis on enam kui kolm korda Eesti keskmisest madalam. Tegevuspiirkonna sellise moodustamise määrasid haldusterritoriaalsed piirid, kaugus naabritest, hõre asustus, eristuv saareline identiteet, piisav võimekus, rikkalik kogemustepagas, kohalik ja rahvusvaheline võrgustumine. Seisuga 1.01.2022 elas Hiiumaal 9557 inimest.

Strateegia koostamist alustati 2022. a aprillis piirkonna ettevõtjate, kolmanda sektori organisatsioonide ja omavalitsuse esindajate koostöös. Sisendi saamiseks ja sihtgruppide arvamuse väljaselgitamiseks viidi läbi mitmeid seminare ning arutelusid (**Lisa 2. Strateegia koostamise protsess**). Samuti koostati eraldi tegevuspiirkonna profiil, milles analüüsiti Hiiumaa rahvastikku, sotsiaalmajanduslikke näitajaid ja eelmist strateegiaperioodi (**Lisa 1. Tegevuspiirkonna profiil**).

Strateegiadokument koosneb kolmest osast. Esimeses osas on välja toodud piirkonna strateegia – visioon, eesmärgid, mõõdikud ja toetusmeetmed. Teine osa sisaldab strateegia elluviimise kirjeldust – rahastamiskava, taotlusvoorude ja hindamise korraldus, hindamiskriteeriumid. Kolmas osa keskendub seiresüsteemi kirjeldusele.

Koostajad avaldavad siirast tänu kõigile strateegia valmimisse panustajatele!

---

<sup>1</sup> **LEADER** – *Liaison Entre Actions de Développement de l'Économie Rurale* (seosed maamajandust arendavate tegevuste vahel). Põhiprintsiibid: 1) piirkonnapõhine lähenemine, 2) altpoolt tulev algatus, 3) avaliku ja erasektori partnerlus, 4) uuendusmeelsuse soosimine, 5) integreeritud ja mitut valdkonda hõlmav lähenemine, 6) võrgustikutöö soosimine, 7) koostöö edendamine

## 1 Strateegia

MTÜ Hiidlaste Koostöökogu strateegia koostamisel on arvestatud LEADER-sekkumise üld- ja erieesmäärke, tegevuspiirkonna analüüsi, mitmete aruteluseminaride sisendit ning juhtrühma ettepanekuid, samuti on lähtutud teistest piirkonda puudutavatest riikliku ja kohaliku tasemega arengudokumentidest.

Strateegia koosneb **visioonist** (üldistav kirjeldus soovitud tulevikust), **eesmärkidest** (kirjeldus konkreetse valdkonna soovitud tulevikust), **tulemusnäitajatest** (eesmärkide saavutamist mõõtvad näitajad), **meetmetest** (eesmärgi saavutamiseks mõeldud tegevuste kogum)<sup>2</sup> ning **väljundnäitajatest** (meetmete elluviimist mõõtvad ja eelistusi esile toovad<sup>3</sup> näitajad) (Tabel 1).

Seejuures võib eesmärgi täitumist mõõta mitme näitajaga. Igale eesmärgile vastab aga üks konkreetne meede, millel omakorda võib olla mitu väljundnäitajat.

**Strateegia meetmed 1–4 on taotlejatele avatud, viies on mõeldud tegevusrühmale koostööprojektide elluviimiseks.**

Tabel 1. Strateegia ülesehitus ja loogika

| Visioon      |                                                                   |                   |                                                                       |
|--------------|-------------------------------------------------------------------|-------------------|-----------------------------------------------------------------------|
| Eesmärk 1    | Eesmärgi 1 tulemusnäitaja 1<br>Eesmärgi 1 tulemusnäitaja 2<br>... | Eesmärk ...       | Eesmärgi ... tulemusnäitaja 1<br>Eesmärgi ... tulemusnäitaja 2<br>... |
| Meede 1 (M1) | Meetme 1 väljundnäitaja 1<br>Meetme 1 väljundnäitaja 2<br>...     | Meede ... (M ...) | Meetme ... väljundnäitaja 1<br>Meetme ... väljundnäitaja 1<br>...     |

### 1.1 Visioon 2027+

Hiiumaa aa õige koosi peel ja meite elu leheb pitka sammuga edasi. Hiidlast hoidvad oma maad, metsa, merd ja meeld.

Hiiumaa inimest saavad heesti korda ja tegevad ka teistega koos tööd. Senepärast ongid sii palju sösust etevöteid, mis ajale vastu peavad.

Mei oma peredel aa sii mõnus elada ja suure- ja Saaremaa inimest tahtvad ka meitel külas käia, sest sii aa eige nii hee olla<sup>4</sup>.

<sup>2</sup> LEADER-i kontekstis on tegevusteks taotlejate poolt esitatavad projektid.

<sup>3</sup> Iseloomustavad, milliseid teemasid meetmete puhul oluliseks peetakse (kohalike ressursside väärindamine, noorte kaasamine jms) – soovitakse taotlusi, mis panustavad ühte või mitmesse väljundnäitajasse.

<sup>4</sup> Hiiumaa on oma kohalikku kultuuripärandit ja looduskeskkonda väärtustava elujõulise uuendusmeelse kogukonnaga saar. Kogukonna jätkuv saaresisene koostöö ning ühisalgatused erinevate partneritega on võimaldanud Hiiumaal silmapaistval määral välja kujuneda hea tulevikuperspektiiviga ettevõtlusel ning luua ja alal hoida saarel atraktiivset peresõbralikku elamis- ja külastuskeskkonda.

## 1.2 Eesmärgid, mõõdikud ja meetmed

### 1.2.1 Ettevõtluse arendamine

Tegevuspiirkonna analüüs näitas, et kuigi ettevõtlus on Hiiumaal järjepanu arenenud, jäävad majanduslikud näitajad siiski Eesti keskmistele alla. Valdav osa piirkonna ettevõtetest on väga väikesed, mille töötajate arv on alla 10. Väikeste käibenumbrite juures on ka nende iseseisev investeerimisvõimekus madal. Eestis ja maailmas toimuvate arengutega sammu pidamiseks on investeringute tegemine aga elutähtis. Samuti on kasvuks tarvis toetada tootearendust ja eksporti.

**Eesmärk nr 1:** Hiiumaal on uuenduslik, kohalikke ressursse ja oskusi väärindav ning uutele turgudele suunduv ettevõtlus.

Tabel 2. Eesmärgi nr 1 tulemusnäitajad

| Mõõdik                      | Algtase       | Sihttase      | Allikas     |
|-----------------------------|---------------|---------------|-------------|
| Ekspordi osakaal            | Täpsustamisel | Täpsustamisel | Äriregister |
| Müügitulu töötaja kohta     | Täpsustamisel | Täpsustamisel | Äriregister |
| Lisandväärtus töötaja kohta | Täpsustamisel | Täpsustamisel | Äriregister |

**Eesmärk on kavas saavutada meetme nr 1 (ettevõtluse arendamine) elluviimise kaudu.**

Tabel 3. Meede nr 1: ettevõtluse arendamine

| Näitaja                                | Sisu                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|----------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Meetme osakaal rahastusest             | 45%                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| Toetatavad tegevused                   | <ul style="list-style-type: none"><li>• Teenuste ja tootearendus</li><li>• Investeeringud põhivarasse (taristusse, hoonetesse, seadmetesse, tarkvarasse jne), sh taastuvenergia lahendustesse ja kiire internetiühenduse loomisse</li><li>• Investeeringuga seotud järelevalvetgevused</li><li>• Koolitus, kui see on seotud põhivara kasutusele võtmise või teenuste ja tootearendusega</li><li>• Investeeringut ette valmistavad tegevused, kui investeering viiakse ellu sama projekti raames ja ettevalmistava tegevuse maht ei ületa 10% projekti kogumaksumusest</li><li>• Turundus</li></ul> |
| Mittetoetatavad tegevused <sup>5</sup> | <ul style="list-style-type: none"><li>• Investeeringut ette valmistavad tegevused, kui need viiakse ellu eraldiseisva projektina</li><li>• Kinnistu ost</li><li>• Projektijuhtimine</li><li>• Koolitused, mis ei ole seotud investeeringu või tootearendusega</li><li>• Vabatahtliku töö arvestamine omafinantseeringuna</li></ul>                                                                                                                                                                                                                                                                  |

<sup>5</sup> **Läbivalt kõikide meetmete puhul:** mittetoetatavad on ka kõik meetme määruuses loetletud mitteabikõlblikud tegevused.

|                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
|---------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Toetuse saajad                  | <p>Hiidlaste Koostöökogu tegevuspiirkonnas tegutsevad füüsilisest isikust ettevõtjad, mikro- ja väikeettevõtted<sup>6</sup> ning kolmanda sektori organisatsioonid, kui nende tegevus on suunatud ettevõtlusele</p> <p>Toetust ei saa taotleda meetme määruses loetletud välistatud tegevusaladele</p> |
| Nõuded toetuse saajale          | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Tegevus tuleb ellu viia Hiidlaste Koostöökogu tegevuspiirkonnas, v.a turundus</li> <li>• Investeeringu puhul tuleb taotluses täiendavalt välja tuua äriplaani<sup>7</sup> koos finantsproгноosidega, kui toetuse summa ületab 10 000 eurot</li> </ul>         |
| Toetussummad (EUR) <sup>8</sup> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Minimaalne: 5 000</li> <li>• Maksimaalne: 200 000</li> </ul>                                                                                                                                                                                                  |
| Toetuse määr                    | 60%                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| Väljundnäitajad <sup>9</sup>    | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Uute töökohtade arv</li> <li>• Ringmajandusega tegelevate ettevõtete arv</li> <li>• Kohalikke ressursse vääringdavate projektide arv</li> <li>• Uuenduslike projektide arv</li> <li>• Uusi turge hõlmavate projektide arv</li> </ul>                          |

<sup>6</sup> **Mikroettevõtte** – ettevõtte, mis annab tööd kuni 10 inimesele ning mille käibe või bilansi maht ei ületa 2 miljonit eurot. **Väikeettevõtte** – ettevõtte, mis annab tööd kuni 50 inimesele ning mille käibe või bilansi maht ei ületa 10 miljonit eurot.

<sup>7</sup> Ei nõuta eraldi äriplaani koostamist, vaid selle põhisisu väljatoomist taotluse koosseisus.

<sup>8</sup> Toetus on vähese tähtsusega abi.

<sup>9</sup> **Läbivalt kõikide meetmete puhul:** esialgu näitajatele sihttasemeid ei määratleta, vaid jälgitakse jooksvalt vastavate taotluste arvu.

### 1.2.2 Kogukondade arendamine

Hea elukeskkonna osaks on mitmesuguste teenuste kättesaadavus, turvalisus ja looduse hea seisund. Teenuste kättesaadavus on hajaasustusega maapiirkondades aga raskendatud. Samas on tegemist olulise tingimusega selleks, et inimesed seal elada sooviksid. Seetõttu on maaelu positiivse kuvandi loomise ja säilitamise vaates oluline toetada mitmesuguste (kogukonna)teenuste, samuti sportimis- ja vaba aja veetmise võimaluste ning kultuuritegevuse elavdamist ja loomist – investeringuid elukeskkonda. Samavõrra on tähtis turvaline ja looduskaunis keskkond.

Kogukond ei saa olla toimiv ja aktiivne ilma koostööta. Selleks on aga tarvis inimeste omavahelist suhtlust, sündmusi jms, milleks sageli raha napib. Samavõrra on oluline kontaktide loomine ja säilitamine väljaspool Hiiumaad. Seetõttu vajab toetamist seltsitegevus, kogukonna liikmeid ühendavate sündmuste korraldamine ja suhtlus teiste piirkondadega Eestis ning välismaal. Erilise tähelepanu all on vananeva ja väheneva rahvastiku kontekstis noored, kujundamaks Hiiumaast paika, kuhu ikka ja jälle soovitakse tagasi pöörduda.

**Eesmärk nr 2:** Hiiumaal on aktiivsed ja uuenduslikud kogukonnad.

Tabel 4. Eesmärgi nr 2 tulemusnäitajad

| Mõõdik                                                     | Algtase       | Sihttase      | Allikas                                                                         |
|------------------------------------------------------------|---------------|---------------|---------------------------------------------------------------------------------|
| Kasusaajate arv projekti kohta                             | Täpsustamisel | Täpsustamisel | Taotlused (esialgselt lubatu) ja projektide elluviijate tagasiside (tegelikkus) |
| Osalejate rahulolu                                         | Täpsustamisel | Täpsustamisel | Projektide elluviijate tagasiside                                               |
| Noorte aktiivsus (kaasatud noorte suhtarv Hiiumaa noortes) | Täpsustamisel | Täpsustamisel | Rahvastikuregister (noorte arv), projektide elluviijate tagasiside              |

**Eesmärk on kavas saavutada meetme nr 2 (kogukondade arendamine) elluviimise kaudu.**

Tabel 5. Meede nr 2: kogukondade arendamine

| Näitaja                    | Sisu                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|----------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Meetme osakaal rahastusest | 30%                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| Toetatavad tegevused       | <ul style="list-style-type: none"><li>• Investeeringud ehitistesse, rajatistesse, taristusse, sisustusse, seadmetesse jne, sh taastuenergia lahendustesse ning avalikuks kasutamiseks mõeldud kiire internetiühenduse rajamisse</li><li>• Investeeringuga seotud järelevetevused</li><li>• Investeeringut ette valmistavad tegevused, kui investeering viiakse ellu sama projekti raames ja ettevalmistava tegevuse maht ei ületa 10% projekti kogumaksumusest</li><li>• (Kogukonna)teenuste arendamine</li><li>• Turvalisuse tõstmine maal ja merel</li><li>• Looduskeskkonna seisundi parandamine</li></ul> |

|                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|---------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                           | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Projektijuhtimine</li> <li>• Kogukondi liitvate spordi- ja kultuurisündmuste korraldamine</li> <li>• Tegevuse elluviimise jaoks vajalike asjade ost</li> <li>• Noorte<sup>10</sup> kaasamine ja võimestamine, sh noorte omaalgatuse toetamine</li> <li>• Eakate kaasamine ja võimestamine</li> <li>• Projektijuhtimine</li> </ul>                                                     |
| Mittetoetatavad tegevused | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Investeeringut ette valmistavad tegevused, kui need viiakse ellu eraldiseisva projektina</li> <li>• Kinnistu ost</li> <li>• Koolitused, mis ei ole seotud investeeringuga</li> <li>• Vabatahtliku töö arvestamine omafinantseeringuna</li> <li>• Investeeringud taastuenergia lahendustesse ja kiire internetiühenduse rajamisse, kui kasusaajaks on üksikud majapidamised</li> </ul> |
| Toetuse saajad            | Hiidlaste Koostöökogu tegevuspiirkonnas tegutsevad kolmanda sektori organisatsioonid, füüsilisest isikust ettevõtjad, mikro- ja väikeettevõtted ja Hiiumaa Vallavalitsus <sup>11</sup>                                                                                                                                                                                                                                         |
| Nõuded toetuse saajale    | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Tegevus tuleb ellu viia Hiidlaste Koostöökogu tegevuspiirkonnas või peab see olema suunatud piirkonna hüvanguks (koostööprojektide puhul)</li> <li>• Investeeringu puhul tuleb taotluses täiendavalt välja tuua tasuvusanalüüs<sup>12</sup>, kui toetuse summa ületab 10 000 eurot</li> <li>• Koostööle suunatud projekt peab hõlmama vähemalt ühte partnerit</li> </ul>              |
| Toetussummad (EUR)        | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Minimaalne: 1 500</li> <li>• Maksimaalne: 200 000</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| Toetuse määr              | <ul style="list-style-type: none"> <li>• 90% kasumit mittetaotlevate projektide puhul</li> <li>• 60% ettevõtlusele suunatud projektide puhul</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| Väljundnäitajad           | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Uute vaba aja veetmise võimaluste arv</li> <li>• Täiendatud vaba aja veetmise võimaluste arv</li> <li>• Taastuenergia lahenduste arv</li> <li>• Kogukonnateenuste arv</li> <li>• Kaasatud organisatsioonide arv</li> <li>• Noortealgatuste arv</li> </ul>                                                                                                                             |

<sup>10</sup> Vastavalt Noorsootööseadusele on Eestis noor kuni 26-aastane (k.a) isik.

<sup>11</sup> Hiiumaa Vallavalitsus tohib meetmest toetust taotleda kuni kaks korda perioodi jooksul.

<sup>12</sup> Ei nõuta eraldi tasuvusanalüüsi koostamist, vaid selle põhisisu väljatoomist taotluse koosseisus.



### 1.2.3 Külastuskeskkonna arendamine

Hiiumaa tugevuseks on ilus, puhas ja mitmekesine looduskeskkond. Suvehooajal toimuvad siin mitmesugused sündmused, mis meelitavad külastajaid Eestist ja välismaaltki. Turism on seega saarele oluline majandusharu.

Viimastel aastatel on turismiturundus hoogustunud, lisandunud on uusi turismiobjekte. Turundus on aga pidev protsess, mis eeldab süsteemsust ning koostööd valdkonna osapoolte vahel. Samuti on suurte turismiobjektide kõrval ridamisi väiksemaid, mille külastajatele avamine avardab valdkonna võimalusi, võimaldades külastajatel kogeda midagi uut.

**Eesmärk nr 3:** Hiiumaa külastuskeskkond on tuntud ja atraktiivne nii saarel kui mandril.

Tabel 6. Eesmärgi nr 3 tulemusnäitajad

| Mõõdik                                               | Algtase       | Sihttase      | Allikas                                      |
|------------------------------------------------------|---------------|---------------|----------------------------------------------|
| Külastajate arv                                      | Täpsustamisel | Täpsustamisel | TS Laevad, Kärkla Lennujaam, sadamate andmed |
| Meediakajastuste arv üleriigilise levikuga kanalites | Täpsustamisel | Täpsustamisel | Meediamonitooring (Hiidlaste Koostöökogu)    |

**Eesmärk on kavas saavutada meetme nr 3 (külastuskeskkonna arendamine) elluviimise kaudu.**

Tabel 7. Meede nr 3: külastuskeskkonna arendamine

| Näitaja                    | Sisu                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
|----------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Meetme osakaal rahastusest | 20%                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| Toetatavad tegevused       | <ul style="list-style-type: none"><li>• Investeeringud Hiiumaa kui külastuskeskkonna arendamisse (viidad, puhkealad, kiire internet jms)</li><li>• Investeeringuga seotud järelevalvetgevused</li><li>• Investeeringut ette valmistavad tegevused, kui investeering viiakse ellu sama projekti raames ja ettevalmistava tegevuse maht ei ületa 10% projekti kogumaksumusest</li><li>• Turismiteenuste arendamine, mis ei ole suunatud üksiku äriühingu hüvanguks<sup>13</sup></li><li>• Kohaturundus (sh messid, trükised, veebimaterjalid jne)</li><li>• Turismivaldkonna edendamisse panustav koolitus</li><li>• Suursündmuste (kultuur, sport jms) korraldamine (enam 500 külastajaga)</li><li>• Projektijuhtimine</li></ul> |
| Mittetoetatavad tegevused  | <ul style="list-style-type: none"><li>• Investeeringut ette valmistavad tegevused, kui need viiakse ellu eraldiseisva projektina</li><li>• Kinnistu ost</li></ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |

<sup>13</sup> Sellised taotlused tuleb esitada meetme nr 1 raames.

|                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                        | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Koolitused, mis ei ole seotud investeeringu või turismivaldkonna edendamisega</li> <li>• Vabatahtliku töö arvestamine omafinantseeringuna</li> <li>• Investeeringud kiire internetiühenduse rajamisse, kui kasusaajaks on üksikud majapidamised ja/või ettevõtted</li> </ul>                                                                                                                                            |
| Toetuse saajad         | Hiidlaste Koostöökogu tegevuspiirkonnas tegutsevad kolmanda sektori organisatsioonid, füüsilisest isikust ettevõtjad, mikro- ja väikeettevõtted ning Hiiumaa Vallavalitsus <sup>14</sup>                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| Nõuded toetuse saajale | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Tegevus tuleb ellu viia Hiidlaste Koostöökogu tegevuspiirkonnas või peab tegevus olema suunatud tegevuspiirkonna hüvanguks</li> <li>• Investeeringu puhul tuleb taotluses täiendavalt välja tuua äriplaan või tasuvusanalüüs (vastavalt projekti suunitlusele)<sup>15</sup>, kui toetuse summa ületab 10 000 eurot</li> <li>• Projekti, mille põhisisuks on turundus, koosseisus tuleb esitada turundusplaan</li> </ul> |
| Toetussummad (EUR)     | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Minimaalne: 3 000</li> <li>• Maksimaalne: 100 000</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| Toetuse määrad         | <ul style="list-style-type: none"> <li>• 90% kasumit mittetaotlevate projektide puhul</li> <li>• 60% ettevõtlusele suunatud projektide puhul</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| Väljundnäitajad        | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Uute turismitoodete ja/või -teenuste arv</li> <li>• Sündmuste arv</li> <li>• Hooajaväliste sündmuste arv</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |

<sup>14</sup> Hiiumaa Vallavalitsus tohib meetmest toetust taotleda ühel korral perioodi jooksul.

<sup>15</sup> Ei nõuta eraldi äriplaani/tasuvusanalüüsi koostamist, vaid selle põhisisu väljatoomist taotluse koosseisus.

#### 1.2.4 Sotsiaalteenuste arendamine

Rahvastiku vananemisest tingitud abivajajate arvu kasv on kaasa toonud üha suureneva vajaduse kvaliteetsete pikaajalise hoolduse teenuste järele. Nende kättesaadavus on aga ebapiisav, mistõttu jäädakse suureneva hoolduskoormuse tõttu tööturult eemale.

Ebapiisavad on ka sotsiaalvaldkonna töötajate teadmised, oskused ja võimalused teenuste arendamiseks ning vahetuks osutamiseks. Samuti valitseb spetsialistidest puudus. Hoolekande korraldus tervikuna on pigem institutsionaalne, mis ei taga teenuste isikukesksust.

Lisaks on hajaasustuses probleemseks eakama elanikkonna üksi jäämine. Seejuures on (kogukondlik) abivajajate märkamine puudulik. Viimane ei puuduta kusjuures mitte üksnes eakaid, vaid kõiki vanusegruppe.

Nende probleemide adresseerimiseks rakendatakse perioodil 2023–2027 lisaks LEADER-meetme vahenditele ka Euroopa Sotsiaalfondi omi.

**Eesmärk nr 4:** Hiidlased on hästi hoitud.

Tabel 8. Eesmärgi nr 4 tulemusnäitajad

| Mõõdik        | Algtase       | Sihttase      | Allikas       |
|---------------|---------------|---------------|---------------|
| Täpsustamisel | Täpsustamisel | Täpsustamisel | Täpsustamisel |
| Täpsustamisel | Täpsustamisel | Täpsustamisel | Täpsustamisel |

**Eesmärk on kavas saavutada meetme nr 4 (sotsiaalteenuste arendamine) elluviimise kaudu.**

Tabel 9. Meede nr 4: sotsiaalteenuste arendamine

| Näitaja                    | Sisu                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|----------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Meetme osakaal rahastusest | Rahastamine toimub eraldiseisvast allikast: Euroopa Sotsiaalfond+                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| Toetatavad tegevused       | <ul style="list-style-type: none"><li>• Projektijuhtimine</li><li>• Ekspertide kaasamine</li><li>• Sotsiaalteenuste arendamine täiealiste sihtgrupile (teavitus- ja ennetustegevus, intervallhoiu pakkumine, psühholoogiline nõustamine, omastehooldajate nõustamine ja toetamine jne)</li><li>• Valdkondlikud koolitused</li><li>• Haridus-, sotsiaal- ja tervishoiuvaldkonna teenuste integreerimine</li></ul> Täpsustamisel |
| Mittetoetatavad tegevused  | <ul style="list-style-type: none"><li>• Investeeringud, kui need ületavad 15% projekti kogumahust</li></ul> Täpsustamisel                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
| Toetuse saajad             | Toetuse saaja on kohalik tegevusgrupp: MTÜ Hiidlaste Koostöökogu                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| Nõuded toetuse saajale     | Täpsustamisel                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| Toetussummad (EUR)         | Täpsustamisel                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| Toetuse määr               | 100%                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| Väljundnäitajad            | Täpsustamisel                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |

### 1.2.5 Koostöö arendamine (tegevusrühma meede)

Lisaks toetuste jagamisele viib Hiidlaste Koostöökogu ellu mitmesuguseid koostööprojekte nii organisatsiooni kui piirkonna laiemas arendamises eesmärgil. Koostööprojektid aitavad kaasa uute ja uuenduslike lähenemiste tutvustamisele, suurendavad eri sektorite omavahelist läbikäimist, motiveerivad liikmeskonda ning võimaldavad jõuda uute sihtgruppideni.

Peamised koostööprojektide valdkonnad on:

- Uuenduslikkus kõige laiemas mõttes (uued protsessid, tehnoloogiad, ärimudelid jms)
- Turundus (Hiiu- ja Saaremaa kui turismi sihtkoha tutvustamine)
- Rohelised (keskkonnahoid, taastuvenergia lahendused jms)

**Eesmärk nr 5:** Hiidlased on teadlikud headest praktikatest Eestis ja välismaal ning oskavad neid rakendada.

Tabel 10. Eesmärgi nr 5 tulemusnäitajad

| Mõõdik        | Algtase       | Sihttase      | Allikas       |
|---------------|---------------|---------------|---------------|
| Täpsustamisel | Täpsustamisel | Täpsustamisel | Täpsustamisel |
| Täpsustamisel | Täpsustamisel | Täpsustamisel | Täpsustamisel |

**Eesmärk on kavas saavutada meetme nr 5 (koostöö arendamine) elluviimise kaudu.**

Tabel 11. Meede nr 5: koostöö arendamine

| Näitaja                    | Sisu                                                                                                                                                              |
|----------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Meetme osakaal rahastusest | 5%                                                                                                                                                                |
| Toetatavad tegevused       | <ul style="list-style-type: none"><li>• Koolitused</li><li>• Õppereisid</li><li>• Turundus</li><li>• Ekspertide kaasamine</li><li>• Projektijuhtimine</li></ul>   |
| Mittetoetatavad tegevused  | <ul style="list-style-type: none"><li>• Investeeringud</li><li>• Vabatahtliku töö arvestamine omafinantseeringuna</li></ul>                                       |
| Toetuse saajad             | Toetuse saaja on kohalik tegevusgrupp: MTÜ Hiidlaste Koostöökogu                                                                                                  |
| Nõuded toetuse saajale     | <ul style="list-style-type: none"><li>• Tegevus tuleb ellu viia Hiidlaste Koostöökogu tegevuspiirkonnas või peab see olema suunatud piirkonna hüvanguks</li></ul> |
| Toetussummad (EUR)         | <ul style="list-style-type: none"><li>• Minimaalne: 10 000</li><li>• Maksimaalne: 100 000</li></ul>                                                               |
| Toetuse määr               | 90%                                                                                                                                                               |
| Väljundnäitajad            | <ul style="list-style-type: none"><li>• Kaasatud Eesti-siseste organisatsioonide arv</li><li>• Kaasatud rahvusvaheliste organisatsioonide arv</li></ul>           |

**NB!** Tegemist on tegevusrühma meetmega koostööprojektide elluviimiseks! Need projektid ei läbi hindamisprotsessi, vaid kuuluvad kinnitamisele üldkoosoleku poolt.

1.3 Strateegia uuenduslikkus ja integreeritus

1.4 Seosed teiste arengudokumentidega

## 2 Strateegia elluviimine

### 2.1 Rahastamiskava

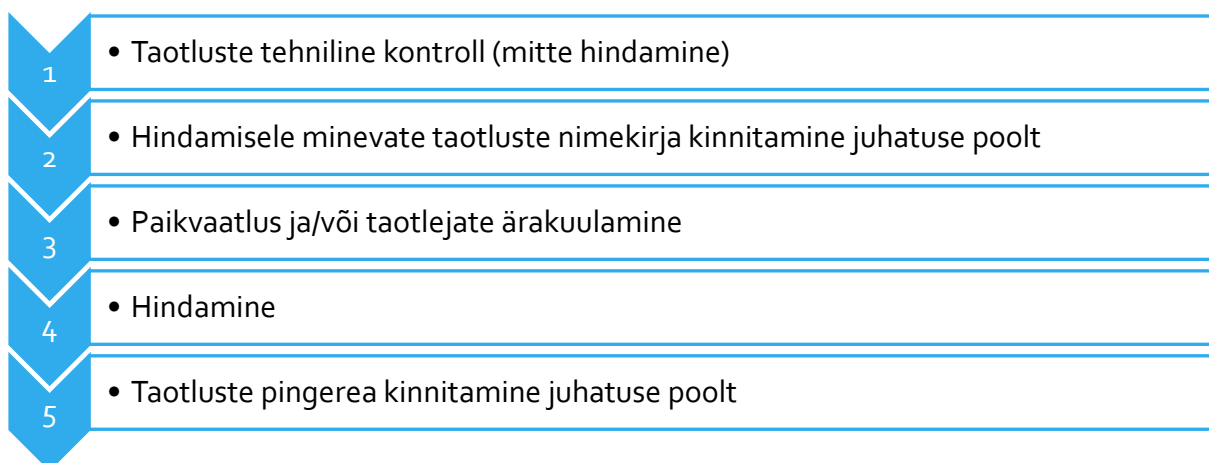
### 2.2 Rakenduskavad

### 2.3 Taotlusvoorud

### 2.4 Taotlemine

### 2.5 Taotluste hindamine

Taotluste hindamine koosneb viiest üksteisega seotud etapist (Joonis 1). Seejuures on eelmine etapp järgmise sisendiks.



Joonis 1. Hindamisprotsess

#### **Taotluste tehniline kontroll (ei ole hindamine)**

Tehniline kontroll sisaldab esitatud dokumentide ja taotlejate nõuetele vastavuse üle vaatamist Hiidlaste Koostöökogu büroo poolt. Vajadusel antakse taotluse esitajale aeg puuduste likvideerimiseks. Sisulisi hinnanguid tehnilise kontrolli etapis ei anta.

#### **Hindamisele minevate taotluste nimekirja kinnitamine juhatuse poolt**

Esitatud taotluste tehnilise kontrolli tulemustest lähtuvalt teeb juhatus büroo ettepanekul otsuse projektide hindamisele saatmise kohta. Tehniliselt mittevastavaid taotlusi hindamisele ei saadeta, ülejäänud edastatakse hindamiskomisjoni liikmetele.

## Paikvaatlus ja/või taotlejate ärakuulamine

Paikvaatlusi korraldatakse reeglina investeeringuprojektidele osas. Samas võib hindamiskomisjon teha ettepaneku ka muude projektide vaatlemiseks koha peal. Investeeringuid mittesisaldavatele taotlustele rakendatakse ärakuulamist – taotleja esitleb oma projekti hindamiskomisjonile.

Paikvaatluse/ärakuulamise viivad läbi vähemalt kolm hindamiskomisjoni liiget, vormistades ka vastavasisulise protokoll.

Paikvaatlused/ärakuulamised toimuvad taotluste puhul, mille toetuse summa ületab 10 000 eurot.

## Hindamine

Komisjoni liikmed taotlusi iseseisvalt vastavalt hindamiskriteeriumitele. Tehnilise lahenduse hindamiseks tagab Hiidlaste Koostöökogu büroo (individuaalsed töölehed, e-keskkond vms).

Seejärel viiakse taotluste arutamiseks läbi hindamiskomisjoni koosolek. Tulemused (taotluste pingerida meetmete kaupa) vormistatakse protokollina, mis esitatakse Hiidlaste Koostöökogu juhatusele.

### Taotluste hindamiskriteeriumid jagunevad neljaks osaks:

1. Asjakohasusega seotud (hinnatakse seoseid siinse strateegia jt asjakohaste arengudokumentidega) – bloki osakaal: 30%
2. Läbivate teemadega seotud (hinnatakse taotluste rohelisust, uuenduslikkust ja koostöisust) – bloki osakaal: 30%
3. Kestlikkusega seotud (hinnatakse tulemuste järjepidevust) – bloki osakaal: 20%
4. Kvaliteediga seotud (hinnatakse taotluse üldist kvaliteeti ja taotleja tausta) – bloki osakaal: 20%

Hindamine toimub skaalal 1–4, kus 4 – väga hea, 3 – rahuldav, 2 – kesine ja 1 – puudulik. Lisaks rakendatakse taotluste hindamisel lävendit – kui taotlus saab koondhindeks<sup>16</sup> 2,6 või vähem, seda ei rahuldata.

Tabel 12. Hindamiskriteeriumid

| Osa                   | Kriteerium ja osakaal                                      | Kirjeldus                                                                                                                                      | Skaala (1–4)                                                                                                                                              |
|-----------------------|------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Asjakohasusega seotud | Taotluse sidusus strateegia visiooni ja eesmärkidega (15%) | Hinnatakse, kas ja kuivõrd on taotlus seotud visiooni ja eesmärkidega – kas ja mil määral aitab projekti elluviimine nende saavutamisele kaasa | 1 – Taotlus ei ole strateegiaga seotud <sup>17</sup><br>2 – Taotlus on strateegiaga vähesel määral seotud<br>3 – Taotlus on strateegiaga enamjaolt seotud |

<sup>16</sup> Koondhinne moodustub hindamiskomisjoni liikmete poolt antud hinnete aritmeetilisest keskmisest.

<sup>17</sup> Kui taotlus saab selle kriteeriumi raames koondhindeks 1, ei kuulu projekt rahastamisele.

|                                                    |                                                            |                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|----------------------------------------------------|------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                    |                                                            |                                                                                                                                                                                                                                        | 4 – Taotlus tuleneb otseselt strateegia visioonist ja eesmärkidest                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|                                                    | Taotluse sidusus valla ja/või küla arengueesmärkidega (5%) | Hinnatakse, kas ja kuivõrd tuleneb taotlus valla ja/või küla arengueesmärkidest või tunnetatud vajadustest – kas vajadust projekti elluviimiseks on kogukonnas ja/või vallas tunnetatud                                                | 1 – Taotlus ei ole valla ega küla arengueesmärkidega seotud<br>2 – Taotlus on suunatud kitsalt ühele sihtgrupile<br>3 – Taotluse sihtgrupp on laiapõhjaline, vajadust tunnetatakse paljude poolt<br>4 – Taotlus tuleneb otseselt valla ja küla arenguvajadustest                                                                                |
|                                                    | Taotluse panus meetme väljundnäitajate täitmisesse (10%)   | Hinnatakse, kas ja kuivõrd panustab projekt konkreetse meetme väljundnäitajate sihttasemete saavutamisse                                                                                                                               | 1 – Taotlus ei panusta ühtegi väljundnäitajasse<br>2 – Taotlus panustab ühte väljundnäitajasse<br>3 – Taotlus panustab rohkem kui ühte väljundnäitajasse<br>4 – Taotlus panustab kõiki konkreetse meetme väljundnäitajatesse                                                                                                                    |
| Läbivate teemadega seotud kriteeriumid (kokku 30%) | Projekti rohelisus (10%)                                   | Hinnatakse, kas ja kuivõrd panustab projekt keskkonna- ja kliimasõbralike (sh bio- ja ringmajandus) lahenduste väljatöötamisse (sh näiteks kohalike ressursside kasutamine, taastuvenergia rakendamine, taaskasutus, ringmajandus jms) | 1 – Taotlus ei panusta üldse keskkonna- ja kliimasõbralike lahenduste väljatöötamisse<br>2 – Taotlus panustab keskkonna- ja kliimasõbralike lahenduste väljatöötamisse vähesel määral<br>3 – Taotlus panustab keskkonna- ja kliimasõbralike lahenduste väljatöötamisse osaliselt<br>4 – Taotlus on keskkonda taastav ja kliimasõbralik          |
|                                                    | Projekti uuenduslikkus (10%)                               | Hinnatakse, kas ja mil määral on tegemist uuendusliku lähenemisega <sup>18</sup>                                                                                                                                                       | 1 – Taotlus ei ole uuendusliku iseloomuga<br>2 – Taotlus on uuendusliku iseloomuga taotleja jaoks<br>3 – Taotlus on uuenduslik Hiiumaal<br>4 – Taotlus on uuenduslik ka väljaspool Hiiumaad                                                                                                                                                     |
|                                                    | Projekti koostöisus (10%)                                  | Hinnatakse, kas projekti elluviimine ja/või tulemuste kasutamine toimub koostöös, samuti kas projekti elluviimise järgselt tekivad koostöösidemed                                                                                      | 1 – Taotleja viib projekti ellu ilma partneriteta, tulemused on kuuluvad üksnes taotlejale <sup>19</sup><br>2 – Projekti elluviimine toimub koostöö omas sektoris/valdkonnas, kaasatud on vähemalt 1 partner<br>3 – Projekti elluviimine toimub vähemalt kahe sektori koostöös, kes kõik saavad projektist kasu, kaasatud on enam kui 1 partner |

<sup>18</sup> Uuenduslikkuse all mõistetakse uue tehnoloogia, protsessi vms kasutusele võtmist.

<sup>19</sup> Partnerina ei käsitleta teenuseosutajat, kauba tarnijat või ehitajat.



|                                               |                                     |                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
|-----------------------------------------------|-------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                               |                                     |                                                                                                                                                                      | 4 – Projekt viiakse ellu 3 sektori sisulises koostöös, tulemused on mõeldud kõikidele kasutamiseks                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| Kestlikkusega seotud kriteeriumid (kokku 20%) | Projekti tulemuste kestlikkus (10%) | Hinnatakse, kas ja mil määral on projekti tulemused tagatud peale toetusrahade lõppemist, kuidas on kaetud objektide majanduskulude katmine, vajalik kliendibaas vms | 1 – Tegevused lõppevad projekti lõpuga, investeringuobjekti edasine ekspluateerimine ei ole läbi mõeldud<br>2 – Projekti tulemused on vähesel määral kestlikud<br>3 – Projekti tulemused on enamjaolt kestlikud<br>4 – Projekti tulemused on arusaadavalt jätkusuutlikud (näiteks teenuse osutamine jätkub ka peale projekti lõppu). Rajatud investeringuobjektide edasine ekspluateerimine on läbi mõeldud ja tõepärane                                                                               |
|                                               | Realistlikkus (10%)                 | Hinnatakse, kas projektis kavandatud tulemuste saavutamine ning eelarve ja ajakava on selged ning realistlikud                                                       | 1 – Tulemuste saavutamine ei ole usutav, ajakava ja eelarve on ebarealistlikud<br>2 – Tulemuste saavutamine on vähesel määral usutav<br>3 – Tulemuste saavutamine on enamjaolt usutav<br>4 – Projekti eelarve on põhjendatud (nt hinnapakumistega kaetud), ajakava on realistlik. Projekti tulemuste saavutamine on usutav                                                                                                                                                                             |
| Kvaliteediga seotud kriteeriumid (kokku 20%)  | Taotluse kvaliteet (10%)            | Hinnatakse taotluse kvaliteeti – osade omavahelist sidusust, keelelist ja vormistuslikku korrektsust, asjakohaste lisade olemasolu                                   | 1 – Taotluse osad ei ole üksteisega loogiliselt seotud, tekst on raskesti mõistetav, keeleliselt ebakorrekne<br>2 – Taotluse osad on üksteisega vähesel määral seotud, tekst on ebakorrekne ja üldjoontes mõistetav<br>3 – Taotluse osad on üksteisega üldiselt seotud, tekst on enamjaolt mõistetav ja korrektne<br>4 – Projekti eesmärgid, tegevused ja tulemused on omavahel loogiliselt seotud. Taotlus on koostatud keeleliselt ja vormiliselt korrektselt, sisaldades asjakohaseid lisadokumente |
|                                               | Taotleja võimekus (5%)              | Hinnatakse taotleja võimekust projekti ellu viia, sh, kuid mitte ainult varasem kogemus, majanduslik võimekus, kompetentsus                                          | 1 – Taotleja ja/või tema meeskonnaliikmete võimekus projekti ellu viia on väga väike – varasemad kogemused puuduvad, võimalik kulude suurenemine tingib tõenäoliselt projekti katkestamise,                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |

|  |                                |                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|--|--------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  |                                |                                                                                                          | <p>meeskonnaliikmetel puuduvad projekti elluviimiseks vajalikud teadmised ja oskused</p> <p>2 – Taotlejal ja/või tema meeskonnaliikmetel on osaline võimekus projekti ellu viimiseks</p> <p>3 – Taotlejal ja/või tema meeskonnaliikmetel on üldiselt võimekus projekti ellu viimiseks olemas</p> <p>4 – Taotlejal ja/või tema meeskonnaliikmetel on varasem kogemus projektide elluviimisel, võimekus tagada omafinantseering või isegi katta kallinemine, olemas on vajalikud teadmised ja oskused projekti tulemuslikuks elluviimiseks</p> |
|  | Omafinantseeringu osakaal (5%) | Hinnatakse, kuivõrd on taotleja valmis panustama suurema omafinantseeringuga, kui on minimaalselt nõutud | <p>1 – Taotleja omafinantseering on minimaalselt meetmes nõutav</p> <p>2 – Taotleja omafinantseering ületab meetmes minimaalselt nõutavat 5% võrra</p> <p>3 – Taotleja omafinantseering ületab meetmes minimaalselt nõutavat 10% võrra</p> <p>4 – Taotleja omafinantseering ületab meetmes minimaalselt nõutavat enam kui 10% võrra</p>                                                                                                                                                                                                      |

### Taotluste pingerea kinnitamine juhatuse poolt

Juhatus teeb otsuse rahastamisele kuuluvate taotluste osas, tuginedes hindamiskomisjoni ettepanekule. Juhul, kui juhatus hindamiskomisjoni ettepanekuga ei nõustu, saadab ta selle koos omapoolse muudatusettepaneku ja põhjendustega komisjonile kordushindamiseks tagasi.

## 3 Strateegia seire

### 3.1 Seire korraldus

### 3.2 Strateegia muutmine

## Lisad

### Lisa 1. Tegevuspiirkonna profiil

Profiil asub eraldiseisvas dokumendis (Lisa 1. Hiidlaste Koostöökogu tegevuspiirkonna profiil).

### Lisa 2. Strateegia koostamise protsess